EUROPSKA
KOMISIJA

Bruxelles, 24.2.2021.
COM(2021) 97 final

KOMUNIKACIJA KOMISIJE

Ažurirano izvješće o pojačanom nadzoru – Grčka, veljača 2021.

{SWD(2021) 43 final}

KONTEKST

Gospodarska kretanja i politike u Grčkoj prate se u okviru europskog semestra za koordinaciju ekonomskih politika i u okviru pojačanog nadzora u skladu s Uredbom (EU) br. 472/2013 ([1]). U provedbi pojačanog nadzora nad Grčkom ([2]) potvrđena je činjenica da Grčka treba nastaviti s provedbom mjera za uklanjanje uzroka ili potencijalnih uzroka gospodarskih i financijskih poteškoća i provoditi strukturne reforme radi potpore snažnom i održivom gospodarskom rastu.

Pojačani nadzor pruža sveobuhvatan okvir za praćenje gospodarskih kretanja i provedbu politika koje su potrebne da se zajamči održiv gospodarski oporavak. Omogućuje redovito ocjenjivanje najnovijih gospodarskih i financijskih kretanja u Grčkoj te praćenje uvjeta financiranja državnog duga i ažuriranje analize održivosti duga. Pojačani nadzor ujedno je okvir za ocjenjivanje opće obveze prema Euroskupini koju je Grčka preuzela 22. lipnja 2018. radi nastavka i dovršetka reformi donesenih u okviru programa Europskog stabilizacijskog mehanizma i zaštite ciljeva važnih reformi koje su donesene u okviru programâ financijske pomoći. U tom kontekstu pojačani nadzor obuhvaća praćenje provedbe posebnih obveza za dovršetak ključnih strukturnih reformi započetih u okviru programa do dogovorenih rokova do sredine 2022. Te su strukturne reforme započete u šest ključnih područja: i. fiskalne i fiskalno-strukturne politike, ii. socijalna skrb, iii. financijska stabilnost, iv. tržište rada i proizvoda, v. Grčko društvo za imovinu i udjele te privatizacija i vi. modernizacija javne uprave ([3]).

Ovo je deveto izvješće o pojačanom nadzoru za Grčku. Temelji se na nalazima misije obavljene na daljinu od 26. do 27. siječnja 2021. i redovitom dijalogu s nadležnim tijelima. Misiju je vodila Europska komisija u suradnji s Europskom središnjom bankom ([4]); Međunarodni monetarni fond sudjelovao je u kontekstu svojeg okvira praćenja nakon provedbe programa, a Europski stabilizacijski mehanizam u kontekstu svojeg sustava ranog upozoravanja i u skladu s Memorandumom o razumijevanju o radnim odnosima između Europske komisije i Europskog stabilizacijskog mehanizma od 27. travnja 2018. U ovom se izvješću ocjenjuje provedba obveza prema Euroskupini koje je Grčka preuzela u vezi s dovršetkom reformi do kraja 2020. Ovo izvješće nije povezano s pokretanjem mjera razduživanja uvjetovanih politikama, koje bi se, u skladu s dogovorenim vremenskim rasporedom objave izvješća dvaput godišnje, mogle uvesti na temelju desetog izvješća. Očekuje se da će deseto izvješće biti objavljeno u svibnju.

([1]) Uredba (EU) br. 472/2013 Europskog parlamenta i Vijeća od 21. svibnja 2013. o jačanju gospodarskog i proračunskog nadzora država članica europodručja koje su u poteškoćama ili kojima prijete ozbiljne poteškoće u odnosu na njihovu financijsku stabilnost, SL L 140, 27.5.2013., str. 1.

([2]) Provedbena odluka Komisije (EU) 2021/998 od 17. veljače 2021. o produljenju pojačanog nadzora za Grčku

([3]) https://www.consilium.europa.eu/media/35749/z-councils-council-configurations-ecofin-eurogroup-2018-180621-specific-commitments-to-ensure-the-continuity-and-completion-of-reforms-adopted-under-the-esm-programme_2.pdf

([4]) Osoblje ESB-a sudjelovalo je u revizijskoj misiji u skladu sa svojim nadležnostima te je stavilo na raspolaganje stručno znanje o politikama financijskog sektora i ključnim makroekonomskim pitanjima, kao što su glavni fiskalni ciljevi i potrebe u pogledu održivosti i financiranja. Revizijskoj misiji prethodila je stručna misija koja je isto obavljena na daljinu od 13. do 20. siječnja 2021.

CJELOKUPNA OCJENA

Izvješće je sastavljeno u kontekstu drugog vala pandemije, koji je doveo do općeg pooštravanja mjera protiv širenja zaraze krajem 2020. i, nešto kasnije, do zatvaranja škola i maloprodajnih trgovina te ograničenja osobne mobilnosti u određenim regijama, među ostalim u Ateni. Očekuje se da se grčko gospodarstvo u 2020. smanjilo za 10 % u odnosu na 2019. te se za ovu godinu predviđa tek djelomični oporavak. Gubici koji su u turističkoj sezoni 2020. nastali zbog pandemije negativno su utjecali na Grčku s obzirom na velik udio turističkog sektora u gospodarstvu. Vlada je nastavila prilagođavati postojeće fiskalne mjere za potporu nezaposlenima i zaposlenicima čiji su ugovori suspendirani, produljila je mjere potpore poduzećima te je donijela nove ciljane mjere za zaštitu kućanstava i poduzeća. Čini se da su mjere za zaštitu radnih mjesta, koje Unija podupire osobito putem novog financijskog instrumenta za privremenu potporu radi smanjenja rizika od nezaposlenosti u izvanrednoj situaciji (SURE) i Europskog socijalnog fonda, dosad bile djelotvorne, a stopa nezaposlenosti ostala je uglavnom stabilna unatoč znatnom gospodarskom padu. Broj nezaposlenih svejedno raste jer se i dalje slabo zapošljavaju novi radnici. Poduzeća i radnici imali su koristi od mjera javne potpore. Međutim, očekuje se da će izazovi u korporativnom i financijskom sektoru biti vidljivi tek kasnije kad se počnu ukidati mjere potpore, kao i u drugim državama članicama. Njima će trebati pažljivo pristupiti kako bi se izbjegli učinci naglog pogoršanja.

Unatoč otežanim okolnostima, nadležna tijela uspješno su napredovala u nekoliko područja, uključujući obrazovanje, upravljanje državnom imovinom, projekte privatizacije i energetsku politiku. Posebno je potrebno napomenuti sljedeće:

- **U posljednja tri mjeseca donesene su dvije ambiciozne reforme u području obrazovanja.** U prosincu 2020. donesena je reforma strukovnog obrazovanja i osposobljavanja čiji je cilj povećati privlačnost strukovnih zanimanja te bolje povezati strukovno obrazovanje i cjeloživotno učenje s potrebama tržišta rada. Zakon o visokom obrazovanju iz veljače 2021. pak ima za cilj modernizirati rad sveučilišta i poboljšati kvalitetu obrazovanja. Nadalje, uvedene su unutarnje i vanjske evaluacije škola.

- **Grčko društvo za imovinu i udjele** preispitalo je upravne odbore poduzeća u državnom vlasništvu, što je bila posebna obveza. Strateški plan društva nastavio se provoditi prema planu, a nadležna tijela sastavila su ažurirane ministarske smjernice za to društvo.

- **U okviru natječaja za privatizaciju** ostvaren je napredak zahvaljujući transakciji za marinu Alimos koja je uspješno provedena 31. prosinca 2020., dobrim izgledima za zaključenje projekta Hellinikon u nadolazećim mjesecima i dugo očekivanim pomacima u preostalim aktivnostima za dodjelu koncesije društvu Egnatia – što su sve posebne obveze.

- **U području energetske politike,** nadležna tijela započela su s ispitivanjem tržišta u svrhu zaključenja dugotrajnog protumonopolskog predmeta protiv javnog poduzeća za električnu energiju u nadolazećim mjesecima, što je posebna obveza.

Reforme su se nastavile i u drugim važnim područjima. Reforme upravljanja javnim financijama, među ostalim u pogledu proračuna za javna ulaganja, ponovno su dobile prijeko potrebni zamah zahvaljujući napretku u administrativnoj, gospodarskoj i funkcionalnoj

klasifikaciji proračuna. Bit će ih potrebno pomno pratiti jer je to ključno za poboljšanje učinkovitosti postupaka plaćanja. Doneseni su propisi za provedbu reforme u području ljudskih resursa porezne uprave te je i dalje izgledno da će reforma biti u potpunosti provedena do sljedeće revizije. Reforme javne uprave također napreduju prema planu, uključujući donošenje novih propisa za brže i učinkovitije zapošljavanje državnih službenika.

Međutim, čini se da se ukupan tijek provedbe usporio u nekoliko područja, osobito zbog pandemije, te je odgođena provedba mjera za ispunjavanje nekih obveza. Osim stalnih poteškoća uzrokovanih pandemijom, nadležna tijela istaknula su da su neke odgode posljedica preustroja nekoliko ključnih radnih mjesta u upravi početkom ove godine i povećane količine posla zbog pripreme plana za oporavak i otpornost, što je uvaženo. Dogovoreno je nekoliko detaljnih posebnih planova kako bi se pripremio teren za konkretan napredak do desetog izvješća u svibnju. To uključuje daljnju provedbu reformi financijskog sektora, potpunu provedbu reforme u području ljudskih resursa Nezavisnog tijela za javne prihode, operacionalizaciju instrumenta za pripremu projekata i portfelja strateških projekata za velika ulaganja, sprečavanje nastanka novih dospjelih nepodmirenih obveza i smanjenje postojećih obveza nakon uočenih kašnjenja, među ostalim osnaživanjem Upravljačkog odbora za podmirenje dospjelih nepodmirenih obveza i pojednostavnjenjem zakonodavnog okvira za provedbu fiskalnih postupaka, dovršetak reforme daljnjeg pojednostavnjenja izdavanja dozvola za ulaganja u dogovorenim područjima i donošenje moderniziranog Zakona o radu. Osim toga, nadležna tijela obvezala su se da će provesti niz konkretnih koraka u području zdravstva, borbe protiv korupcije, reforme javne uprave i provedbe računskog plana. S obzirom na njezinu važnost u kontekstu cjelokupne strategije oporavka, potrebno je ponovno pokrenuti reformu pravosuđa jer reforme povezane s učinkovitošću pravosudnog sustava pridonose osiguravanju brze provedbe ulaganja, među ostalim iz privatnog sektora.

Odgođena je i provedba nekih ključnih reformi financijskog sektora, ali je dogovoren ambiciozan vremenski okvir za sljedeću reviziju. Stupanje na snagu Zakona o nesolventnosti djelomično je odgođeno krajem prošle godine, pri čemu bi neki elementi trebali stupiti na snagu 1. ožujka, a drugi su odgođeni za 1. lipnja 2021. Tim se zakonom uvodi opsežna reforma okvira za nesolventnost, ali je zbog njegove složenosti u provedbu tog zakona potrebno uložiti znatan trud, kao i u uspostavu IT platforme koja je povezana s bankovnim platformama. Druge dogovorene reforme i dalje se provode, ali sporije nego što je prethodno dogovoreno i zahtijevat će pomno praćenje, posebno kada je riječ o rješavanju zaostalih predmeta nesolventnosti kućanstava (čini se da je upitno postizanje cilja postavljenog za kraj 2021.) i o odobravanju aktiviranih državnih jamstava, što je u zadnjem tromjesečju 2020. dodatno odgođeno i zbog poteškoća sa zapošljavanjem novog osoblja za vrijeme pooštravanja mjera protiv širenja zaraze. Nadležna tijela pripremaju dodatne mjere za potporu financijskom sektoru, a posebno proširenje programa zaštite imovine Heraklo, što je pohvalno. U kontekstu pooštravanja mjera protiv širenja zaraze krajem 2020. nadležna tijela suspendirala su sve ovršne mjere prema svim kategorijama dužnika, uključujući održavanje elektroničkih dražbi i njihove pripremne korake, što može potrajati nekoliko mjeseci. Takvo opće zamrzavanje svih ovršnih mjera, ako bude dugotrajno, moglo bi u budućnosti naškoditi brzom i učinkovitom rješavanju neprihodonosnih kredita grčkih banaka i pružatelja usluga servisiranja kredita. Nadležna tijela stoga se pozivaju da pravodobno donesu privremena i preciznija rješenja te da istodobno zaštite ranjiva kućanstava.

Nadležna tijela blisko surađuju s Europskom komisijom u kontekstu pripreme plana za oporavak i otpornost. To je poželjno jer znatna financijska sredstva na koja Grčka ima pravo u okviru Mehanizma za oporavak i otpornost, ako se koriste na učinkovit i

odgovarajući način, mogu pridonijeti rastu, otvaranju radnih mjesta i dvostrukoj tranziciji u sljedećim godinama. U okviru Mehanizma EU-a za oporavak i otpornost Grčkoj će se u razdoblju od 2021. do 2026. staviti na raspolaganje 30,5 milijardi EUR, od čega 17,8 milijardi EUR u obliku bespovratnih sredstava. Očekuje se da će se reforme i ulaganja koji će biti dio plana za oporavak i otpornost temeljiti na prethodnim i tekućim reformama u kontekstu postupka pojačanog nadzora te ih dopuniti. Zajedno s dodatnom omotnicom od 1,7 milijardi EUR u okviru instrumenta React-EU i iznosom od 2,7 milijardi EUR koji je već isplaćen iz Europskog instrumenta za privremenu potporu radi smanjenja rizika od nezaposlenosti u izvanrednoj situaciji (SURE), kao i mogućim dodatnim iznosima ([5]), ta znatna financijska sredstva pomoći će ublažiti gospodarske i socijalne posljedice pandemije i pružiti potrebnu potporu za održiv i uključiv oporavak.

U ovom se izvješću općenito zaključuje da je Grčka ostvarila dobar napredak u provedbi niza reformskih obveza, ali se napominje da se dinamika provođenja reformi usporila, pri čemu su uzete u obzir otežane okolnosti uzrokovane pandemijom. Europske institucije pozdravljaju kontinuiranu blisku i konstruktivnu suradnju nadležnih tijela i dogovor postignut o nizu revidiranih rokova za ključne reforme. Nadležna tijela potiču se da nastave s mobilizacijom resursa kako bi se svi koraci koji su potrebni za ispunjavanje posebnih obveza poduzeli na vrijeme za deseto izvješće o pojačanom nadzoru, koje će biti objavljeno u svibnju i za koje se predviđa pokretanje sljedećeg skupa mjera razduživanja uvjetovanih politikama.

MAKROEKONOMSKA KRETANJA

Pandemija koronavirusa i dalje ima snažan negativan utjecaj na grčko gospodarstvo. Gospodarstvo se u trećem tromjesečju 2020. povećalo za 2,3 % na tromjesečnoj osnovi, nakon što se u prethodnom tromjesečju smanjilo za 14,1 %. Oporavak u trećem tromjesečju bio je izrazito slabiji od znatnog oporavka u europodručju, uglavnom zbog naglog pada dodane vrijednosti u turističkom sektoru. Rast je potaknut privatnom potrošnjom, a i izvoz robe pokazao je određenu otpornost. Nezaposlenost se nastavila smanjivati te je u trećem tromjesečju 2020. dosegnula 16,2 %, što znači da se postojećim mjerama potpore uspješno štite radna mjesta. Istodobno se zaposlenost smanjila u odnosu na prethodnu godinu, prvenstveno zbog manjeg broja zaposlenih u turističkom sektoru. Smanjila se i nezaposlenost mladih, ali je i dalje vrlo visoka te je u trećem tromjesečju iznosila 34,2 %.

Nakon pooštravanja mjera protiv širenja zaraze krajem 2020. očekuje se da će gospodarski oporavak ostati skroman u prvoj polovini ove godine. Mjere protiv širenja zaraze objavljene u studenome 2020. i dalje su na snazi, što podrazumijeva ozbiljna ograničenja za uslužni sektor, dok se industrijska proizvodnja nastavlja uz manje poteškoće, ali se ipak suočava s poremećajima u lancima opskrbe i sa smanjenom potražnjom. Očekuje se da će te mjere potrebne za spašavanje života dodatno odgoditi gospodarski oporavak. U Komisijinoj zimskoj prognozi 2021., izrađenoj prije nedavnog regionalnog pooštravanja mjera protiv širenja zaraze, očekuje se da će rast realnog BDP-a dosegnuti 3,5 % u 2021. i 5 % u 2022., uglavnom potaknut domaćom potražnjom. U predviđanju se pretpostavlja da će se cijepljenjem postupno uspjeti zaštititi najranjivije skupine do sredine 2021., čime će se

([5]) Vijeće je već odobrilo financijsku potporu u iznosu od 90,3 milijarde EUR za 18 država članica. Države članice i dalje mogu podnijeti zahtjev za financijsku potporu u okviru privremene potpore radi smanjenja rizika od nezaposlenosti u izvanrednoj situaciji (SURE), koji raspolaže sredstvima u ukupnom iznosu do 100 milijardi EUR.

omogućiti trajno, ali stupnjevito ublažavanje mjera protiv širenja zaraze u drugom tromjesečju. Predviđa se i da će vanjski sektor pozitivno pridonijeti rastu, iako manje nego što se prije očekivalo jer će za oporavak turizma vjerojatno trebati više vremena. U predviđanju se pretpostavlja da će fiskalna politika u 2021. nastaviti podupirati gospodarstvo ciljanim intervencijama u korist poduzeća i kućanstava. Očekuje se da će stagnacija gospodarstva negativno utjecati na rast cijena, za koji se predviđa da će ostati blago negativan i u 2021. te da će se zatim oporaviti u 2022.

Izgledi su i dalje vrlo neizvjesni. Izrazita neizvjesnost predviđanja uglavnom je povezana s razvojem pandemije i uspješnosti kampanje cijepljenja. Napredak u borbi protiv pandemije, kako na domaćoj tako i na međunarodnoj razini, također je ključan za oporavak turizma. Neizvjesna je brzina oporavka privatnog sektora nakon isteka mjera potpore, koji će trebati pažljivo osmisliti kako bi se izbjegli učinci naglog pogoršanja koji bi poduzećima mogli uzrokovati poteškoće, uključujući stečajeve. Strukturne slabosti u bilanci grčkog korporativnog sektora pogoršavaju negativne rizike za oporavak. Geopolitičke napetosti u regiji i dugotrajna migracijska kriza dodatno pridonose neizvjesnosti makroekonomskih izgleda. S pozitivne strane, Komisija u prognozi ne uzima u obzir gospodarski učinak koji će plan za oporavak i otpornost imati na Grčku, za čiju se provedbu očekuje da će znatno potaknuti rast.

FISKALNA KRETANJA

Fiskalna politika i dalje će biti akomodativna u 2021. jer će nadležna tijela i dalje davati ciljanu potporu kućanstvima i poduzećima pogođenima krizom. Kao odgovor na nepovoljan razvoj pandemije vlada je početkom studenoga 2020. odlučila postrožiti mjere protiv širenja zaraze i, nešto kasnije, zatvoriti škole i maloprodajne trgovine te uvesti ograničenja osobne mobilnosti u određenim regijama, među ostalim u Ateni, te je najavila produljenje prethodnih fiskalnih mjera. Povećana je ukupna omotnica za „povratne predujmove” (javna potpora poduzećima pogođenima pandemijom, dodijeljena u obliku zajmova s uvjetnom subvencijom), produljena je redovita naknada za nezaposlenost i naknada za dugotrajnu nezaposlenost, kao i privremena gospodarska potpora za zaposlenike čiji su ugovori suspendirani. Budući da su mjere protiv širenja zaraze potrajale dulje nego što je prvotno planirano, vlada je najavila i niz novih mjera za potporu kućanstvima i pogođenim poduzećima. To uključuje novi program jamstava i novi program subvencija za zajmove, koji su oboje prilagođeni malim i srednjim poduzećima, uključujući vrlo mala poduzeća ili mikropoduzeća. Nadalje, pogođena poduzeća imat će pravo na naknadu fiksnih troškova u obliku poreznog odbitka i odbitka doprinosa za socijalno osiguranje. Grčka je politikama brzo reagirala od početka pandemije koronavirusa, a očekuje se da će navedene mjere dosegnuti oko 9,4 % BDP-a u 2020. i 6,5 % BDP-a u 2021. Općenito, prema Komisijinoj jesenskoj prognozi 2020., razina mjera potpore (izražena u postotku BDP-a) koje je grčka vlada donijela radi ublažavanja socioekonomskih posljedica pandemije koronavirusa malo je iznad prosjeka Europske unije.

U proračunu za 2021. izglasanom početkom prosinca 2020. očekuje se da će deficit koji se prati u okviru pojačanog nadzora 2021. dosegnuti 3,9 % BDP-a. To je usporedivo s deficitom od 3,4 % BDP-a koji je predviđen u Komisijinoj jesenskoj prognozi 2020. ([6]).

([6]) U Komisijinoj jesenskoj prognozi 2020. nije uzet u obzir gospodarski učinak drugog pooštravanja mjera protiv širenja zaraze koje je započelo u studenome 2020., produljenje fiskalnih mjera kao odgovor na drugi val ni gospodarski učinak nedavnog zatvaranja škola i maloprodajnih trgovina te ograničenja osobne

Potpuno ažuriranje fiskalne prognoze pripremit će se na proljeće u okviru ocjene programa stabilnosti za 2021. Treba podsjetiti da će se opća klauzula o odstupanju primjenjivati i u 2021. Njome se dopušta privremeno odstupanje od proračunskih zahtjeva, uključujući grčke fiskalne ciljeve koji se prate u okviru pojačanog nadzora, pod uvjetom da se time ne ugrozi fiskalna održivost u srednjoročnom razdoblju. Vijeće je preporučilo ([7]) da Grčka, kada to gospodarski uvjeti dopuste, provodi fiskalne politike s ciljem postizanja razboritih srednjoročnih fiskalnih pozicija i osiguravanja održivosti duga, uz istodobno poticanje ulaganja. U proračunu za 2021. očekuje se da će državni dug dosegnuti 209 % u 2020. i da će se u 2021. smanjiti na oko 200 %, što je uglavnom u skladu s Komisijinom jesenskom prognozom.

Projekcije javnih financija izložene su znatnim rizicima. Budući da je razvoj pandemije i dalje vrlo neizvjestan, dodatno bi produljenje mjera protiv širenja zaraze i povezane fiskalne potpore, koja bi trebala biti ciljana i privremena, moglo dovesti do daljnjeg povećanja fiskalnih troškova. Vjerojatnost dobivanja državnih jamstava povećavat će se s trajanjem krize. Osim pandemije, presude o retroaktivnim mirovinama i parnični postupci protiv društva za upravljanje državnim nekretninama (ETAD) i dalje predstavljaju fiskalne rizike. S pozitivne strane, očekuje se da će Grčka imati velike koristi od Mehanizma za oporavak i otpornost zahvaljujući velikoj financijskoj potpori reformama i ulaganjima kojima se potiče rast, čime bi se pružila znatna potpora gospodarstvu i potaknuo potencijalni rast i time olakšalo postizanje razboritih fiskalnih pozicija.

DRŽAVNO FINANCIRANJE

Uvjeti financiranja i dalje su povoljni, a vlada i dalje drži veliku gotovinsku rezervu. Prinosi na državne obveznice dodatno su se smanjili i iznose oko 70 baznih bodova za petogodišnje razdoblje od sredine studenoga 2020. Smanjila se i njihova volatilnost. Povoljne uvjete financiranja podupire i akomodativna monetarna politika Europske središnje banke, uključujući njezin program hitne kupnje zbog pandemije. Srednjoročna i dugoročna otplata duga i plaćanja kamata bit će umjereni u 2021. te će iznositi oko 10 milijardi EUR. Grčka planira prikupiti od 8 do 12 milijardi EUR izdavanjem novih obveznica, što je usporedivo s iznosom prikupljenim u 2020. Gotovinske pričuve opće države krajem 2020. iznosile su oko 31 milijardu EUR, što bi bilo dovoljno za pokrivanje srednjoročnih i dugoročnih otplata duga i plaćanja kamata opće države u sljedeće dvije godine([8]). Od početka godine Helenska Republika prikupila je 3,5 milijardi EUR izdavanjem desetogodišnje državne obveznice u siječnju 2021. Ostvareni prinos iznosio je 0,81 %, što je povijesno niska razina za to dospijeće. Dodatnih 2 milijarde EUR prikupljeno je putem privatnih plasmana. Nadležna tijela namjeravaju djelomično otplatiti zajmove Međunarodnog monetarnog fonda, što je poželjno kako bi se smanjio valutni rizik i poslala dobra poruka tržištima.

---

mobilnosti u određenim regijama, među ostalim u Ateni. Osim toga, proračun uključuje predviđeni makroekonomski učinak ulaganja u okviru Mehanizma za oporavak i otpornost, međutim Komisija će taj učinak ocijeniti tek u nadolazećim mjesecima, kada će planovi biti dovoljno detaljno predstavljeni.

([7]) Preporuka Vijeća od 20. srpnja 2020. o Nacionalnom programu reformi Grčke za 2020. i davanje mišljenja Vijeća o Programu stabilnosti Grčke za 2020., SL C 282, 26.8.2020., str. 46.

([8]) Saldo računa gotovinske rezerve i dalje iznosi 15,7 milijardi EUR. Račun gotovinske rezerve sastoji se i od isplata u okviru programa Europskog stabilizacijskog mehanizma i namijenjen je servisiranju duga. Grčka može iskoristiti taj iznos i u druge svrhe, nakon što to odobre upravljačka tijela Europskog stabilizacijskog mehanizma.

U Izvješću o održivosti duga za 2020. iznesena je analiza održivosti duga za sve države članice na temelju jesenske prognoze 2020. ([9]). Osnovni scenarij te analize jednak je onom objavljenom u osmom izvješću o pojačanom nadzoru. Ažurirana analiza održivosti duga bit će iznesena u sljedećem izvješću o pojačanom nadzoru.

KRETANJA U FINANCIJSKOM SEKTORU

Profitabilnost banaka vjerojatno će i dalje biti izložena pritisku jer su povoljni uvjeti likvidnosti i znatni jednokratni prihodi od portfelja namijenjenog trgovanju samo djelomično nadoknadili povećane potrebe za rezervacijama. Banke su zadržale velike gotovinske rezerve i niske troškove financiranja zbog stabilnog trenda rasta depozita u kombinaciji s uvjetima akomodativne monetarne politike. Osim toga, ostvarile su korist od izvanrednih dobitaka od trgovanja iz portfelja državnih obveznica. Međutim, pojačano financiranje rezervacija na početku razdoblja kako bi se, među ostalim, uzeo u obzir očekivani učinak pandemije dovelo je do toga da je u prvih devet mjeseci 2020. bankarski sustav u cjelini ostvario gubitke nakon oporezivanja. Izgledi za profitabilnost ostat će slabi, zbog čega će biti smanjen kapacitet za unutarnje stvaranje kapitala. Sekuritizacije neprihodonosnih kredita imat će pozitivan učinak na trošak rizika banaka i napravit će mjesta u bilancama banaka za novo kreditiranje, ali će dovesti i do početnog jednokratnog kapitalnog gubitka i stalnog gubitka neto prihoda od kamata. Istodobno, istek moratorijâ može dovesti do daljnjih umanjenja vrijednosti zbog pogoršanja kvalitete imovine.

Razina neprihodonosnih kredita nastavila se smanjivati prvenstveno zahvaljujući programu Heraklo i privremenom učinku moratorijâ. Krajem rujna 2020. vrijednost neprihodonosnih kredita iznosila je 58,7 milijardi EUR, što je za 9,8 milijardi EUR manje u odnosu na prosinac 2019., ali samo za 1 milijardu EUR manje u odnosu na prethodno tromjesečje. Zato se udio neprihodonosnih kredita smanjio na 35,8 %, što je i dalje najviši postotak u europodručju. Stalno poboljšanje u 2020., unatoč pandemiji i posljedičnom padu broja saniranih kredita, uglavnom je posljedica prodaje neprihodonosnih kredita u iznosu od 6,8 milijardi EUR i ograničenog priljeva novih neprihodonosnih kredita (smanjenje od 58 % u devet mjeseci u odnosu na prošlu godinu) zahvaljujući uvedenim moratorijima. Od studenoga 2020. zajmovi pod moratorijem iznosili su 20,8 milijardi EUR, tj. više od 12 % kreditnog portfelja, što je otprilike ravnomjerno podijeljeno između poduzeća i kućanstava. Rješavanje neprihodonosnih kredita banaka dovelo je i do povećanja uloge nebankovnih pružatelja usluga servisiranja kredita, koji su krajem rujna 2020. upravljali kreditima u iznosu od 33 milijarde EUR, što je za 40 % više u odnosu na kraj 2019.

Kao i u drugim državama članicama, istek moratorijâ mogao bi biti popraćen ponovnim pogoršanjem kvalitete imovine u budućnosti. Velik iznos zajmova pod moratorijem i nedovoljna uspješnost banaka u održivom restrukturiranju kredita upućuju na znatan rizik za kvalitetu imovine, s obzirom na to da su moratoriji uglavnom istekli krajem 2020. To bi moglo dovesti do novih umanjenja vrijednosti ako se dosad knjiženim rezervacijama ne obuhvate svi mogući učinci pandemije na kreditni portfelj. Međutim, programom privremene subvencije za obročnu otplatu koji su nadležna tijela uspostavila za dužnike pogođene koronavirusom koji imaju zajmove za primarno boravište (program „Gefyra") ublažit će se taj rizik za tu vrstu zajmova, koji čine velik dio kreditnog portfelja za stanovništvo. Započete su isplate subvencija u okviru tog programa. Nadležna tijela uspostavljaju sličan program za poslovne kredite. Program će trebati pažljivo osmisliti,

([9]) Izvješće o održivosti duga, European Economy Institutional Paper, br. 143, veljača 2021.

uključujući odgovarajuće zaštitne mjere od moralnog rizika. Osim toga, banke će pokušati spriječiti da krediti koji su trenutačno pod moratorijem prijeđu u kategoriju rizičnih kredita, što bi podrazumijevalo veće potrebe za rezervacijama, nuđenjem međuproizvoda koji omogućuju postupnu normalizaciju obrazaca plaćanja. Konkretni nadzorni tretman i povezani kapitalni trošak tih proizvoda trebat će dogovoriti s nadzornim tijelima. U budućnosti će planirane sekuritizacije u okviru programa Heraklo i dalje ostati glavni pokretač smanjenja neprihodonosnih kredita.

Mjerama potpore koje su donijela nadležna tijela dodatno se potaknuo kreditni rast poduzeća te je i manjim poduzećima olakšan pristup kreditima. U okviru programa dodjele jamstava poduzećima zbog pandemije bolesti COVID-19 i programa subvencioniranja kamata (TEPIX-II) kojima upravlja Helenska razvojna banka, velikim poduzećima u 2020. isplaćeni su zajmovi u iznosu od 4,6 milijardi EUR, a malim i srednjim poduzećima u iznosu od 2 milijarde EUR, što je tijekom godine činilo oko 40 % ukupnih bruto kreditnih tokova poduzeća. Zbog toga su se prosječni mjesečni bruto kreditni tokovi ([10]) više nego udvostručili za velika poduzeća, a znatno su se povećali i za mala i srednja poduzeća. Taj su kreditni rast poduzeća iskoristila kako bi većinom pokrila svoje potrebe za obrtnim kapitalom i ojačala svoje zaštitne slojeve likvidnosti. Kad je riječ o trošku kredita, iako su nominalne kamatne stope za poduzeća gotovo na povijesno niskim razinama, od rujna 2020. rastu, osobito za manje kredite, što je odraz povećanog kreditnog rizika. Kreditiranje kućanstava i dalje se smanjuje i uz kontinuirano viši trošak.

Nadležna tijela pripremaju izmjenu propisa koji se primjenjuju na Grčki fond za financijsku stabilnost. Izmjenom će se Fondu omogućiti da kao privatni ulagač sudjeluje u budućim povećanjima temeljnog kapitala banaka u kojima drži udio.

([10]) Zajmovi s utvrđenim rokom dospijeća. Izvor: Grčka središnja banka